

**Чад Берд**

Відкрита милість. 365 роздумів на щодень, заснованих на несподіваних відкриттях зі старозавітної єврейської мови / Пер. з англ. Г. Кушнарської. — К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2026. — 372 с.

ISBN 978-617-8692-14-8

Книга лютеранського богослова й пастора Чада Берда «Відкрита милість» пропонує читачеві захопливу подорож Старим Завітом, що триватиме цілий рік. Кожного дня автор розкриватиме богословські глибини Святого Письма від книги Буття до книги пророка Малахії, спираючись на значення давньоєврейських слів, що залишаються прихованими для більшості читачів. Втім, ця книга не є мандрівкою лише Старим Завітом. Із особливим хистом та умінням Чад Берд поєднає смисли старозавітних текстів із Новим Завітом, розкриваючи їх христологічний зміст. Книга написана динамічною, живою мовою, пояснюючи складні філологічні нюанси простими словами.

УДК 274-242-14:27-184.2

ISBN 9781948969406 (англ.)  
ISBN 978-617-8692-14-8 (укр.)

© 2020 New Reformation  
Publications  
© ДУХ І ЛІТЕРА, 2026

**ВСТУП**

Одного весняного дня, під вечір, троє юдеїв простували разом дорогою до Емаусу, що лежить кілометрах в десятих від Єрусалиму. Історії єврейських праотців, що вони їх чули з дитинства, були знайомі їм до останньої клітини: Авраам, який стиснув занесений ніж; червоні від крові одвірки в Єгипті; сповнені Духу Божого псалми; Даниїл, що спав поряд із покірними левами... В їхніх серцях та розумі громадилися іменники та дієслова з минулого, що належало їхньому народові. Святе Письмо Ізраїлю — вони знали його напам'ять.

Однак того вечора один із них почав вибирати з сувоїх цих історій перлини та з'єднувати їх. Буття — з Ісаєю. Пророка Наума — з Числами. Ісуса Навина — з Єремією. Перлинка до перлини, пророцтво — в одній низці із псалмами. Одну за одною він нанизував їх, збираючи переливчасте й чарівне намисто викуплення. Якими величезними очима вони, мабуть, на нього дивилися! Вони роззявили рота у німому подиві: лунають відомі історії, яких вони ...не знали!

Коли кремінь пророчих текстів налітав на сталь Тори, від священних текстів відскакували іскри. Спалахнув вогонь прозріння. Полум'я осяяло темні закутки їхнього розуму. Пелена спала з очей. Бог розкривав перед ними Свій милостивий план викуплення! Коли згодом вони згадували, що пережили, вистачило одного образу: «Чи не палало нам серце обом, коли промовляв Він до нас по дорозі, і коли виясняв нам Писання?» (Луки 24:32)

Майже тридцять років тому, будучи молодим семінаристом, я почав відчувати, як той самий священний вогонь заіскрився, запалав, загорівся у моєму серці. Цей вогонь зійшов на мене у кімнаті, де лежало розгорнуте єврейське Святе Письмо, і де один сповнений мудрості чоловік

Божий почав нанизувати ті самі перлини, як колись давно зробив Ісус для Своїх учнів. Вухами, наче налаштованими на іншу частоту, я нарешті почув, як всі мелодії Писання, мов у величезному оркестрі, зливаються у месіанську гармонію, кресендо якої — втілений Христос.

І так, з палаючим серцем, я почав своє тридцятирічне паломництво пагорбами, долинами та пустелями єврейської мови.

З тих перших днів я, як пастор християнської спільноти, вивчаю давньоєврейську мову, щоб підготуватися до занять або проповідей. Я мав честь, вже як викладач, повернутися до тих самих семінарських аудиторій, де я закохався у Старий Завіт та його христоцентричні оповіді, і навчати давньоєврейській мові, запалюючи вогонь у серцях інших, закликаючи їх приєднатися до мене у дослідженні цієї стародавньої та захоплюючої мови. Протягом кількох років я сидів біля ніг рабинів та науковців у Єврейському юніон-коледжі, читаючи величезні фрагменти Святого Письма та занурюючись у бурхливі піняві води ранніх рабиністичних коментарів. Кожен день був подарунком. Кожен день я не лише дізнавався щось нове, але й, що більш важливо, хотів дізнатися більше.

Можна сказати, що книга «Відкрита милість» писалася протягом цих трьох десятиліть. Її автором є я, проте за моїм столом сиділо й багато інших, хто передав мені свою мудрість: хтось із них ще живий, а хтось помер багато століть тому. Мої перші вчителі, мої одновірці, мої викладачі-рабини, мої учні — всі вони, так чи інакше, підливали олії у вогонь давньоєврейської мови, який досі в мені палає.

Один із юдейських науковців, з яким ми навчалися разом, любив повторювати, що читати Біблію в перекладі — це як «цілувати наречену крізь вуаль». Кожен із цих 365 роздумів замислений таким чином, щоб хоч трохи припідняти цю вуаль і дозволити нам, так бо мовити, «шкіра до шкіри» доторкнутися до мови оригіналу. Аби отримати користь від цих роздумів, вам зовсім

не треба знати давньоєврейську мову. Ці роздуми написані не для того, щоб навчити вас мови Авраама, Мойсея та Ісаї. Ні, їхнє призначення — допомогти вам відчутти смак несподіваних відкриттів, аби ви могли посміятися над єврейською грою слів, збагнути іншомовність ідіом і, найголовніше, простежити зв'язок між ними та словами і проповідями Месії та розповідями Його євангелістів та апостолів.

Один єврейський мудрець на ім'я Бен Баг-Баг, який, можливо, був сучасником Ісуса, якось сказав про Тору: «Крутіть її і крутіть, адже в ній усе». Так ми і зробимо. Ми візьмемо в руки Тору, покрутимо її, потрясемо, знову покрутимо і знову стряхнемо, і будемо продовжувати її струшувати протягом цілого року, аби побачити, як з її сторінок сиплються коштовні камінчики мудрості. Так ми будемо робити з кожною книгою Старого Завіту, адже кожній із них присвячений принаймні один роздум. Звичайно, ми не зможемо дослідити абсолютно все, але у нас назбирається чимала колекція коштовностей, які збагачують наше розуміння Божої милості, що нам відкривається. Ці дорогоцінні слова стануть, як назвав їх Абрахам Джошуа Гешель, «дефісами між небом і землею».

Дозвольте мені коротко пояснити кілька моментів, з якими ви будете щодня стикатися.

1. Час від часу я посилаюся на грецький переклад Старого Завіту, який називається Септуагінта. Оскільки автори Нового Завіту перебували під значним впливом цього перекладу, цей переклад з єврейської на грецьку є важливим засобом подолання розриву між двома завітами.
2. В єврейському Святому Письмі порядок книг не такий, як в англomовній Біблії. Для зручності читачів я дотримувався порядку останньої. Роздуми розташовані в канонічній послідовності: тобто ми почнемо у січні з книги Буття і, книга за книгою, пройдемо наш шлях аж до Малахії у грудні.

3. У різних англомовних джерелах завітне ім'я Бога передається приголосними YHWH. І хоча серед вчених існують певні суперечки щодо того, як це ім'я писалося з голосними, більшість вважає, що воно вимовлялося як Ягве. Я буду використовувати саме цей варіант написання. Коли в більшості Біблій стоїть слово «Господь» великими літерами, в давньоєврейській це «Ягве».
4. Всі біблійні цитати, якщо це окремо не зазначено, наводяться англійською з перекладу «English Standard Version» (ESV)<sup>1</sup>.
5. Незважаючи на те, що я користувався різними джерелами, більшість тлумачень — із словника «The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament» (HALOT).
6. За можливості, у молитвах, що завершують кожен роздум, я використовував вірші з псалмів, у багатьох з яких вживається те саме єврейське слово, про яке йшлося в цей день.

Примітка для тих моїх читачів, які володіють давньоєврейською: оскільки ці роздуми призначені для всіх, я намагався зробити транслітерації максимально простими і згладженими. Це означає, що коли я, наприклад, вставляю єврейське слово у перекладений вірш, його транслітерація зазвичай буде простою лексичною формою цього слова. Часом задля милозвучності я надаю єврейським словам притаманні нашій мові граматичні форми. Крім того, єврейські слова, наведені на початку кожного дня, подаються лише у формі приголосних, зазвичай із трьох літер, без голосних та діакритичних знаків.

**Нехай наш добрий і милосердний Батько через Свого Сина та Духа Святого щедро благословить вас у ваших роздумах, коли ви будете читати, запам'ятовувати, вивчати та внутрішньо засвоювати Його Слово.**

<sup>1</sup> Українському перекладі — з перекладу Огієнка (примітка перекладача).

## Алфавітний символ з

### «На початку...» Буття 1:1

Перша літера в Біблії — «бет» (ב) в слові *bereshit* («на початку») нагадує квадрат, замкнений з усіх боків, окрім одного. І оскільки у давньоєврейській мові читають справа наліво, ця незамкнена сторона запрошує нас до решти Священних Писань. Рабини бачили у формі цієї літери своєрідний алфавітний символ. Замкненість літери справа, зверху та знизу вказує на те, що все, що було до створення світу, — не наша турбота, а також на те, що ми не повинні пхати свого носа до того, що перебуває над чи під нами.

А на чому наш Батько хоче, щоб ми зосереджувалися? На тому, що стоїть за відкритою частиною «бет». Це той портал, крізь який ми входимо до решти Писання, «що може зробити [нас] мудрими на спасіння вірою в Христа Ісуса» (2 Тим. 3:15). «Те, що скрите, [належить] Господу, нашому Богу» (Повт. Зак. 29:28, CUV). Це Його турбота. А наша? «А відкрите — [належить] нам» (вірш 28). Його відкрите Слово. Його обітниці. Його Євангелія. Як каже псалмоспівець, «я не прагну чогось надзвичайного й недосяжного для мене» (130:1, CUV). Замість того, займімо себе повністю Христом, «в Якому всі скарби премудрости й пізнання заховані» (Кол. 2:3). Через Месію і Його слова Батько відкриває Свою милість, демонструє нам все, що хоче, щоб ми знали.

О Господи, «відкрий мої очі, і хай чуда Закону Твого я побачу!» (Пс. 118:18).

## Перше Боже слово *Береші́т* בראשית

«На початку Бог створив небо та землю». *Буття 1:1*

Давньоєврейською перші два слова Біблії «на початку» — це одне слово *береші́т*. Вже цим першим словом *реші́т* («початок») Бог натякає на Слово, яким все повстало. У давньому юдейському переказі під назвою Таргум сказано: «У Мудрості, Бог створив...» Чому «у Мудрості»? Тому що в книзі Приповістей Мудрість каже: «Господь мене (мудрість) мав на початку [*реші́т*] Свого шляху [творіння]» (8:22, CUV).

Месія є Божою Мудрістю, Початком, через який Бог Отець створив усе існуюче. «На початку було Слово», — пише Іван, натякаючи на Буття 1:1. Пізніше в Об'явленні Ісус називає Себе «Початком [грец. *архе*] Божого творива» (3:14). Він є Початком не тому, що є створеним, — адже Він вічно існуючий, як Отець і Дух Святий, — але тому, що «Ним створено все... усе через Нього й для Нього створено!» (Кол. 1:16).

Початок-Ісус в любові творить світ наново. «Коли хто в Христі, той творіння нове» (2 Кор. 5:17). Через цей Божественний *Реші́т* ми отримуємо нове буття. Були мертві, а тепер живі. Перебували у темряві, а тепер просвітлені Христом, «Світлом для світу» (Ів. 8:12). У Тому, через Кого все повстало, ми знаходимо для себе всі Божі дари.

Божий Початку, розпочни і доверши в нас повноту життя у Христі.

## *Тогú ва-вогú* תהו ובהו

«А земля була пуста та порожня, і темрява [була] над безоднею». *Буття 1:2*

Коли Бог щось починає, часто здається, що з цього нічого не вийде. До того, як Він сказав: «Нехай буде світло!», земля була пустою (*тогú*) і порожньою (*вогú*). Не було нічого такого, що викликало б в ангелів радість. Темрява огортала просякнутий водою хаос. Отже, все виглядало недобре. Принаймні, на той момент. Добре й дуже добре все стане згодом, коли Батько відкриє вуста і Своїм Словом та Духом Святим покличе решту творіння до існування.

Попереджаючи ізраїльтян, які вклоняються ідолам, що Бог збирається перетворити їхню землю у ніщо, Єрмія, аби донести свою думку, посилається на Буття. Він каже, що земля знову стала порожнечою та пусткою (*тогú ва-вогú*) (4:23). Описуючи наслідки бунту людства, Ісаїя також каже, що Бог «розтягне мірильного шнура спустошення [*тогú*] та виска знищення [*вогú*]» (34:11). Гріх руйнує творіння, адже це бунт проти того Слова, яким це творіння й повстало. Замість світла та життя, це породжує темряву та смерть.

І тому Слово стає Тілом, частиною творіння, щоб це творіння викупити. У світ, який є *тогú ва-вогú*, приходять Ісус, щоб змінити та переробити нове творіння. «Він добре все робить», — каже натовп (Марка 7:37). І це дійсно так: цей Творець творить усе нове (Об. 21:5).

Вклади нову пісню в наші вуста, о Боже, щоб ми славили Тебе у Твоїй творчій любові.